

1. Referentie

Referentie	Coppieters, P., H. Creten, Glorieux, I., Lanckweert, P., Laurijssen, I., Omeij, E., Pustjens, H., Schatteman, T., Van de Velde, V., Van Damme, J., Van Der Hallen, P., Van Trier, W., Verhaest, D. & Verhofstadt, E. (2000). <i>De arbeidsmarkt in Vlaanderen, Jaarreeks 2000, deel 4: Jongeren in transitie</i> . Leuven: Garant.
Taal	Nederlands
ISBN	90-441-1074-8
Publicatievorm	Boek

2. Abstract

De studiegroep 'Van Onderwijs Naar Arbeidsmarkt' - kortweg SONAR - werkte met financiering van het Programma Beleidsvoorbereidend Onderzoek aan de uitbouw van een instrumentarium om de ontwikkelingen te peilen op het vlak van de overgang van school naar werk. Een eerste groep van 3010 Vlaamse 23-jarige jongeren werd in de periode oktober 1999 tot maart 2000 retrospectief bevraagd. In dit boek wordt het onderzoek gesitueerd en worden enkele eerste resultaten van deze survey geanalyseerd.

In het eerste hoofdstuk gaat men dieper in op wie de 23-jarigen uit de SONAR-enquête zijn. Daarna bespreekt men hoe de transitie van secundair onderwijs naar arbeidsmarkt bij die jongeren verliep. Vervolgens bekijkt men de eerste stappen van jongeren op de arbeidsmarkt van dichterbij. In het vierde hoofdstuk worden de keuzes die jongeren maken op het gebied van onderwijs en jobs besproken en gaat men dieper in op hoe die keuzes door jongeren worden geëvalueerd. Ten slotte gaat men in het vijfde hoofdstuk specifiek in op enkele belangrijke aspecten van het intredeproces.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs, mobiliteit, werk
Trefwoord(en)	Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, afgestudeerden, arbeidsmarkt, hoger onderwijs, opleidingsniveau

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
Onderzoeker(s)	Studiegroep 'Van Onderwijs Naar Arbeidsmarkt' (SONAR) SONAR Steunpunt WAV E. Van Evenstraat 2C 3000 Leuven Tel: 016/ 32 32 39 Fax: 016/32 32 40 steunpunt@wav.kuleuven.ac.be http://www.steunpuntwav.be/sonar/sonar.htm

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wie zijn de 23-jarigen uit de SONAR-enquête? Welke jongeren, en vanuit welke motieven en met welke achtergrondkenmerken, stappen al dan niet in het hoger onderwijs? Hoe zoeken die jongeren naar en hoe vinden ze een eerste job? Welke zijn de belangrijkste karakteristieken van de jobs die voor de respondenten de eerste

	stap in hun arbeidsloopbaan vormen? Zijn de jongeren tevreden over hun jobs en tonen ze een eventuele ontevredenheid via een actieve zoektocht naar andere jobs? In welke mate ondervinden deze jongeren in de tijd dat ze op de arbeidsmarkt zijn reeds een zekere mobiliteit? Welke keuzes maken jongeren inzake onderwijs en jobs en hoe evalueert men die keuzes? Welke zijn de belangrijke aspecten van het intredepoces?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Kwantitatief , op basis van een gestructureerde vragenlijst met voor het grootste deel gesloten vragen, beperkt aantal open vragen.
Onderzochte groep	3010 personen uit Vlaanderen, allen geboren in 1976 en 23-jaar op het moment van bevraging, schoolgaanden en afgestudeerden
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Wie?	Het onderzoek heeft een beschrijving van de onderzochte groep op basis van het behaalde diploma, de huidige tewerkstellingsituatie van de respondenten, de karakteristieken van job (welke sector werken ze?) en de gezinsvorming van de 23-jarigen.
Motieven Achtergrond- kenmerken	De kans dat een jongere na het secundair onderwijs kiest voor hogere studies is afhankelijk van het opleidingsniveau en de tewerkstellingsituatie van vader: kinderen van hoogopgeleiden en tewerkgestelde vaders hebben een grotere kans om hogere studies aan te vatten. De belangrijkste redenen om te kiezen voor hogere studies zijn: interesse in de studies, de wens zich persoonlijk te vormen, het vooruitzicht op een goede job en de uitoefening van het verkozen beroep. De belangrijkste motieven om te stoppen na het secundair onderwijs zijn: de overtuiging ook een goed betaalde job te kunnen vinden zonder een hoger diploma en het verkozen beroep al doende te leren. Meer dan de helft van deze jongeren gaf ook toe het studeren beu te zijn.
Zoeken en vinden job	Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe eerder men begint te zoeken naar een job. Jongeren die zich rechtstreeks na het voltooiën van het secundair onderwijs op de arbeidsmarkt begeven, zijn het best voorbereid. Ze doen het beter dan jongeren die geen diploma hoger secundair onderwijs behaalden, maar ook beter dan degenen die verdere studies aanvingen. Voorbereiding op de arbeidsmarkt komt waarschijnlijk vooral aan bod in de laatste jaren van het secundair onderwijs, terwijl de meeste laag opgeleide jongeren niet zo ver raken. Jongeren die hogere studies aanvangen, zijn vooral afkomstig uit het ASO, dat hierrond minder voorbereidende activiteiten organiseert. De meeste jongeren werden tijdens hun secundaire of hogere studies voorbereid op de stap naar de arbeidsmarkt door informatie over bestaande zoekkanalen. Het populairst zijn de inschrijving bij de VDAB of bij een kantoor voor uitzendarbeid, het WIS/KISS-systeem en advertenties in de geschreven pers. Daarnaast pogen veel jongeren via vrije sollicitaties een baan te vinden of gebruiken zij informele, sociale netwerken bij hun zoektocht. De meest succesvolle zoekmethode is bij mannen het zoeken via persoonlijke relaties en interim-kantoren. Ook bij vrouwen worden informele netwerken aangeduid als belangrijkste vindkanaal, samen met de vrije sollicitatie. Voor jongeren met een diploma hoger onderwijs leiden ook zoekpogingen van de kant van de werkgever regelmatig tot de eerste job. Bovendien blijkt dat één op tien jongeren via een vroeger contact met een werkgever (via stage, leercontract of vakantiewerk) aan een eerste job geraakt.
Karakteristieken job	Het merendeel van de jongeren die bevragd werden in de SONAR-enquête is op de arbeidsmarkt gekomen via een KMO in de private sector. Mannen werken meestal als arbeiders en vrouwen meestal als bedienden. Zowat een kwart van de respondenten kwam in een systeem van ploegenarbeid terecht. De jobs zijn vaak tijdelijk, vooral voor hoger opgeleiden en vrouwen. Vrouwen zijn dan weer vaker (onvrijwillig) deeltijds tewerkgesteld, zeker als ze laaggeschoold zijn. Over het algemeen zitten mannen in een hogere loonschaal dan vrouwen, ook als we rekening houden met scholing en arbeidsduur. Vrouwen komen proportioneel dan weer vaker in overheidsfuncties terecht. Meer dan driekwart van alle respondenten rapporteert het belang van sociale vaardigheden voor hun job. Over het algemeen is men tevreden over het werk, nochtans is men

	pessimistisch over de kans op promotie. Zowat een derde van de respondenten zoekt naar ander werk tijdens de eerste job. Terwijl mannen vooral een andere jobinhoud zoeken, zijn vrouwen vaker op zoek naar een andere baan omdat zij een tijdelijk contract hebben. Laaggeschoolden (vooral vrouwen) die deeltijds of met een tijdelijk contract werkten in de eerste job, zijn op het moment van bevraging vaker niet-werkend. Deeltijds of met een tijdelijk contract werken, maakt dat de respondenten vaker van job veranderen.
Tevreden?	Hoger geschoolden zijn vaker tevreden dan laag geschoolden, ook qua werkdruk. Het minst tevreden is men over zijn kansen op promotie. Het meest is men tevreden over zijn collega's. Vrouwen zijn meer tevreden over het werk in zijn geheel dan mannen. Mannen zijn meer tevreden over hun loon. Vrouwen zijn minder tevreden over hun werkzekerheid dan mannen. Vrouwen blijken wel positiever dan mannen over de inhoud van hun job, de collega's en de fysieke werkomstandigheden. Meer dan een derde van alle respondenten heeft tijdens de eerste job gezocht naar werk. Hoger geschoolden zijn relatief minder op zoek dan de andere groepen, vrouwen zijn meer op zoek dan mannen. Bij mannen met een diploma secundair onderwijs en enige ervaring in het hoger onderwijs is 39% op zoek naar werk, terwijl dit bij mannen met een diploma secundair onderwijs zonder enige ervaring in het hoger onderwijs 33% bedraagt. Bij vrouwen is de relatie omgekeerd, nl. 39% en 43%.
Mobiliteit	Hoger geschoolden zijn vaker nog in de eerste job tewerkgesteld. Lager geschoolden hebben meestal meer dan één job gehad op het moment van bevraging. Dit is deels te wijten aan het feit dat hooggeschoolden zich later op de arbeidsmarkt begeven. Bij de hoger geschoolden zijn het vooral de vrouwen die van job zijn veranderd. Bij de lager geschoolden zijn vrouwen dan weer vaker niet werkend dan mannen. Het merendeel van de niet-werkenden is uitkeringsgerechtigd werkloos, maar bij niet-werkende vrouwen is ongeveer 15% huisvrouw of ziek of invalide en dus niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Bij diegenen met een diploma HO en die niet werken op het moment van bevraging, zijn de meesten nog in wachttijd, wat erop wijst dat zij recent afstudeerden.
Keuzes	Hoe hoger de opleiding van de vader, hoe hoger het geprefereerde studieniveau in het zesde jaar secundair. Het niveau van de studiekeuze is hoger bij leerlingen uit gezinnen waar enkel Nederlands wordt gesproken. Respondenten van vreemde origine slagen er minder vaak in een diploma hoger onderwijs te behalen. Dit geldt eveneens voor jongeren waarvan de vader arbeider is. Verder hebben jongeren met gediplomeerde ouders zelf ook meer kans op een diploma hoger onderwijs. Eén op drie respondenten is niet tevreden met zijn/ haar afstudeerniveau en 40% is niet tevreden over de afstudeerrichting. De voornaamste reden blijkt interesse te zijn. Aanvankelijk was een job als loontrekkende de geprefereerde keuze van de meerderheid. Kinderen van zelfstandigen verkiezen zelf vaker een job als zelfstandige. Vier op vijf respondenten verkoos een voltijdse job. Het verschil tussen mannen en vrouwen blijft beperkt. Jongeren die bij voorkeur een job als loontrekkende wensten, realiseerden die voorkeur vrijwel altijd. Slechts één vijfde van de jongeren die dit wensten, realiseerden in hun eerste job een statuut als zelfstandige. Deze kans ligt iets hoger bij hoger opgeleiden en bij jongeren met zelfstandige ouders. Verder moet één op vijf vrouwen met een voorkeur voor een voltijdse job zich tevreden stellen met een deeltijdse job. Ook komt meer dan de helft van de vrouwen zonder voorkeur in een deeltijdse job terecht.
Intredeproces	Eén op vier respondenten voelt zich overschoold, waarbij er iets meer mannen dan vrouwen zijn. Jobs met weinig diplomavereisten worden voor meer dan de helft van de gevallen ingenomen door jongeren met een hoger diploma. De hoogste kans op opleiding is weggelegd voor hooggeschoolde mannen met een voltijds en permanent bediendencontract die bovendien in een groot bedrijf werken. Laaggeschoolden slagen er niet in om hun gebrek aan scholing te compenseren door een opleiding op de werkvloer. Verder is het opmerkelijk dat onderscholing vaak gecompenseerd wordt door een opleiding tijdens de eerste job.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Vandeveld, V., Creten, H. & Verhaest, D. (2003). Hoe succesvol zijn vroegtijdige schoolverlaters bij hun eerste stappen op de arbeidsmarkt en kunnen ze zich ook handhaven? In SONAR (Ed.), *Hoe maken Vlaamse jongeren de overgang van school naar werk? Thematische analyses, Eindrapport PBO 98* (pp.41-63). Onuitgegeven onderzoeksrapport, Steunpunt WAV.

Verhaest, D. & Omeij, E. (2003). Zijn jongeren overgeschoold bij hun intrede op de arbeidsmarkt? In SONAR (Ed.), *Hoe maken Vlaamse jongeren de overgang van school naar werk? Thematische analyses, Eindrapport PBO 98* (pp. 65-86). Onuitgegeven onderzoeksrapport, Steunpunt WAV.

Verhofstadt, E., Schatteman, T., Omeij, E. & Coppieters, P. (2003). Dynamiek van de transitie van onderwijs naar de arbeidsmarkt: zijn er segmenten in de arbeidsmarkt voor jongeren? *Economisch en Sociaal Tijdschrift*, 57, (2), 135-162.

Verhofstadt, E. & Omeij, E. (2003). Zijn jongeren tevreden over hun eerste job en beïnvloedt deze tevredenheid hun mobiliteit? In SONAR (Ed.), *Hoe maken Vlaamse jongeren de overgang van school naar werk? Thematische analyses, Eindrapport PBO 98* (pp.87-106). Onuitgegeven onderzoeksrapport, Steunpunt WAV.

Verhofstadt, E., Schatteman, T., Omeij, E. & Coppieters, P. (2003). In welke mate is de arbeidsmarkt van intreders gesegmenteerd? In SONAR (Ed.), *Hoe maken Vlaamse jongeren de overgang van school naar werk? Thematische analyses, Eindrapport PBO 98* (pp.107-128). Onuitgegeven onderzoeksrapport, Steunpunt WAV.

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

Op het ogenblik dat deze enquête werd afgenomen was bijna drie kwart van de respondenten aan het werk, bijna 10% was werkloos en 15% volgde nog onderwijs. Dit groot aantal werkenden en de kenmerken van de jobs van de loontrekkenden - veelal voltijds, twee derde van de werkende 23-jarigen heeft een vast contract - geven aan dat een groot deel reeds vrij goed geïntegreerd is op de arbeidsmarkt en dus reeds tot een zekere volwassenheid is gekomen. Dit blijkt ook voor een aantal indicatoren op het vlak van de gezinsvorming: hoewel de meesten nog ongehuwd zijn en meer dan de helft van de respondenten nog bij de ouders woont (veelal gecombineerd met 'op kot' wonen tijdens de week), komt het samenwonen naar voor als tweede belangrijkste gezinsvorm. Deze gezinsvorm komt dubbel zo vaak voor bij de vrouwen dan bij de mannen en begint bij hen ook vroeger.

Een meerderheid van de bevroegde jongeren startte ooit in het hoger onderwijs. De belangrijkste motieven om verder te studeren waren enerzijds intrinsiek (interesse in de studies, de wens tot persoonlijke vorming) en anderzijds extrinsiek (het beogen van gunstige(re) jobkenmerken). De belangrijkste redenen voor de minderheid om niet naar het hoger onderwijs over te stappen, hebben te maken met de mening (onmiddellijk) aan de slag te kunnen in een goede (betaalde) job en het al doende willen leren in plaats van studeren. Bij vier op tien jongeren speelde ook de angst tot falen in hogere studies mee. Tevens werden in dit hoofdstuk het zoek- en vindproces van de eerste job onder de loep genomen. Bij de helft van de jongeren valt de start van de zoektocht naar een eerste baan ongeveer samen met het moment van schoolverlaten. Sommige hoger opgeleiden beginnen reeds enkele maanden vóór het afstuderen actief te zoeken. Tevens is er een groep jongeren die zegt dat ze onmiddellijk kon beginnen werken of nooit gezocht heeft. De meeste jongeren werden in de afstudeerjaren van hun secundaire of hogere studies voorbereid op de stap naar de arbeidsmarkt door informatie over bestaande zoekkanalen. Wie echter dit afstudeerjaar niet haalt en zonder diploma het onderwijs verlaat wordt aldus niet voorbereid. Van de formele zoekkanalen zijn de inschrijving bij de VDAB of bij een kantoor voor uitzendarbeid, het WIS- en KISS-systeem en advertenties in de geschreven pers het populairst. Daarnaast pogen veel jongeren via vrije sollicitaties een baan te vinden of grijpen zij informele, sociale netwerken aan bij hun zoektocht. De frequentie waarmee deze en andere zoekkanalen worden benut, wordt door het geslacht - vrouwen zoeken ijveriger door meer zoekkanalen te gebruiken - en de genoten opleiding van de werkzoekende beïnvloed. Als meest succesvolle zoekmethode (m.b.t. het vinden van de eerste job) komt bij mannen het zoeken via persoonlijke relaties en interimkantoren naar voor. Ook bij vrouwen worden informele netwerken aangeduid als belangrijkste vindkanaal, samen met de vrije sollicitatie. Voor jongeren met een diploma hoger onderwijs leiden ook zoekpogingen van de kant van de werkgever regelmatig tot de eerste job. Bovendien blijkt dat één op tien jongeren via een vroeger contact met een werkgever (via stage, leercontract of vakantiewerk) aan een eerste job geraakt. Informele contacten blijken als zoekkanaal redelijk performant en vormen van werkervaring (zoals stages, leercontract of vakantiewerk) tijdens de opleiding blijken dus interessante 'sluizen' te zijn naar de arbeidsmarkt.

Het merendeel van de werkende jongeren is op de arbeidsmarkt gekomen via een KMO in de private sector. Mannen werken meestal als arbeiders en vrouwen meestal als bedienden of in overheidsfuncties. Zowat een kwart van de respondenten kwam in een systeem van ploegenarbeid terecht. De eerste intredejobs zijn vooral voor hoger opgeleiden (56%) en voor vrouwen (64%) vaak tijdelijk. Vrouwen zijn ook vaker (onvrijwillig)

deeltijds tewerkgesteld, zeker als ze laaggeschoold zijn. Over het algemeen zitten mannen in een hogere loonschaal dan vrouwen, ook als we rekening houden met scholing en de arbeidsduur. Meer dan driekwart van alle respondenten rapporteren het belang van sociale vaardigheden voor hun job. Het gebruik van de computer wordt overwegend verwacht van hooggeschoolden. Van personen met maximaal een diploma SO wordt slechts bij 25% gevraagd dat ze met een computer kunnen werken. Hoewel men vaak het arbeidstempo en de tijdsdruk hoog vindt, is men over het algemeen tevreden over het werk. Toch is men pessimistisch gestemd over de kans op promotiemogelijkheden en is zowat een derde van de respondenten op zoek naar ander werk tijdens de eerste job. Terwijl mannen vooral een andere jobinhoud zoeken, zijn vrouwen vaker op zoek naar een andere baan omdat zij een tijdelijk contract hebben. Laaggeschoolden (vooral vrouwen) die deeltijds of met een tijdelijk contract werkten in de eerste job, zijn op het moment van bevraging vaker niet-werkend. In hoeverre dit een (al dan niet vlotte) overgang is tussen twee jobs kunnen we min of meer afleiden uit het feit of men één of meer dan één job heeft gehad. Uit deze vergelijking weten we dat deeltijds of met een tijdelijk contract werken, maakt dat de respondenten vaker van job veranderen.

Uit de LOSO-data blijkt er een duidelijk verband tussen de onderwijskeuze op het eind van het zesde secundair en de sociale achtergrond. Hoe hoger de opleiding van de vader, hoe hoger het geprefereerde studieniveau. Ook blijkt het niveau van de studiekeuze hoger te liggen bij leerlingen uit gezinnen waar enkel Nederlands wordt gesproken. De sociale achtergrond is tevens bepalend voor het uiteindelijke behaalde studieniveau. Respondenten van vreemde origine slagen er minder vaak in een diploma hoger onderwijs te behalen. Dit geldt eveneens voor jongeren waarvan de vader arbeider is. Opmerkelijk is dat één op drie respondenten aangeeft niet tevreden te zijn met zijn/haar afstudeerniveau en 40% niet tevreden is over de afstudeerrichting. De tevredenheid neemt toe naarmate men hoger geschoold is. Slechts 45% van de respondenten zonder secundair onderwijs is tevreden over zijn onderwijsniveau, slechts 42% deze afgestudeerden is tevreden over de afstudeerrichting. Men zou iets anders kiezen uit interesse of, vooral bij laaggeschoolden, om meer te kunnen verdienen. Dit aanzienlijk aantal ontevreden wijst erop dat er iets schort aan het initiële keuzeproces bij de jongeren. Meer begeleiding of informering van jongeren, zeker van laaggeschoolden, in hun studiekeuze lijkt dan ook wenselijk.

Wat betreft de voorkeur inzake jobs verkoos een overgrote meerderheid van diegenen die ooit gewerkt hebben (iets meer vrouwen dan mannen) aanvankelijk een job als loontrekkende. Ook hier is de invloed van de socio-economische positie van de ouders duidelijk merkbaar. Zo verkiezen kinderen van zelfstandigen zelf vaker een job als zelfstandige. Vier op vijf respondenten verkoos een voltijdse job. Het verschil tussen mannen en vrouwen blijft beperkt. Jongeren die bij voorkeur een job als loontrekkende wensten, realiseerden die voorkeur vrijwel altijd. Zelfstandig worden daarentegen, wordt door nauwelijks één vijfde van de jongeren die dit wensen gerealiseerd in hun eerste job. Deze kans ligt iets hoger bij hoger opgeleiden en bij jongeren met zelfstandige ouders. Verder moet één op vijf vrouwen met een voorkeur voor een voltijdse job zich tevreden stellen met een deeltijdse job. Ook komt meer dan de helft van de vrouwen zonder voorkeur in een deeltijdse job terecht.

In het vijfde hoofdstuk werd dieper ingegaan op de problematiek van de onder- en overscholing. Eén op vier respondenten - iets meer mannen dan vrouwen - voelt zich overschoold. En, daar waar jobs waarvoor een diploma hoger onderwijs werd gevraagd meestal ook ingenomen worden door jongeren met dit diploma, geldt dit niet voor jobs waar er weinig diplomavereisten zijn. Zo worden jobs waar minder dan een diploma secundair onderwijs vereist is, in meer dan de helft van de gevallen ingenomen door jongeren met een hoger diploma. Daarnaast werd ook dieper ingegaan op de opleiding die al dan niet tijdens de eerste job werd verstrekt. Deze bevindingen komen grosso modo overeen met wat in onderzoek voor andere landen wordt gevonden. Hooggeschoolde mannen met een voltijds en permanent bediendecontract die bovendien in een groot bedrijf werken maken het meest kans op een opleiding tijdens hun eerste job. Hoewel onderscholing vaak lijkt gecompenseerd te worden door een opleiding tijdens de eerste job, blijken laaggeschoolden er niet in te slagen hun gebrek aan scholing te compenseren door een opleiding op de werkvloer: ze krijgen zulke opleidingskansen beduidend minder aangeboden dan hooggeschoolden.